

Tot enkele jaren geleden kwamen veel van de alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's) die in Nederland asiel aanvroegen uit China. De achtergrond van deze jongeren was omgeven met onduidelijkheden. Inmiddels bestaat veel meer zicht op wie ze zijn en waarom ze naar Nederland komen. Maar hoe zit het bijvoorbeeld met hun afhankelijkheid van smokkelaars? In zijn boek *Chinese Human Smuggling in Transit* geeft Melvin Soudijn daar inzicht in.

Mensensmokkelaars in beeld

door David Engelhard

“Mijn ouders zijn omgekomen bij een overstroming, toen had ik niemand meer, toen ben ik opgevangen door een buurvrouw, toen ging zij dood, toen bood een meneer aan mij mee te nemen naar een ander land, toen heb ik die reis betaald door het huis van mijn ouders te verkopen: en nu ben ik hier.” Dit is wat zoveel Chinese alleenstaande minderjarige asielzoekers in de jaren '90 vertelden, dat het 'het standaardverhaal' is gaan heten. Wat opvalt is niet zozeer wat er gezegd wordt, maar vooral wat er verzwegen wordt. Deze jonge Chinezen wisten wel erg weinig van wat hen overkomen was, of – en dat is waarschijnlijk – lieten er bewust weinig over los.

Veel mensen zullen zich het drama herinneren van de 58 gestikte Chinese migranten in een vrachtwagen op de ferry naar Dover, in de zomer van 2000. Het vormde het keerpunt in een migratiestroom vanuit de Volksrepubliek naar Nederland van veelal jonge mannen en vrouwen, soms kinderen nog. Sommigen bleven illegaal en werkten zwart in de Chinese horeca, anderen vroegen asiel aan; nog weer anderen zochten hun heil in de laadruimte van vrachtauto's op weg naar betere bestemmingen. De Dover-doden stierven anoniem, maar het drama dreunde na tot diep in Fujian, waar zij geen naamloze illegalen waren, maar vaders, zonen, dochters en zusters. Een jaar later trad de nieuwe vreemdelingenwet in werking en werden speciaal voor alleenstaande minderjarige asielzoekers – die tot dan toe een liberaal toelatingsbeleid genoten – de grenzen nagenoeg geheel gesloten. Deze ontwikkelingen, wellicht in wisselwerking met de economische groei in China zelf, zorgden ervoor dat het aantal asielaanvragen van ama's uit China sterk terugliep tot maar enkele tientallen per jaar.

Er was toen erg weinig bekend over de achtergrond van Chinese asielzoekers en illegale migranten en de mensensmokkelaars die hen vervoerden. Ging het bijvoorbeeld om mensensmokkel of mensenhandel? In het laatste geval

worden mensen tegen hun wil vervoerd (gekidnapt), bijvoorbeeld voor de seksindustrie of slavenarbeid in de horeca. Om strategische redenen vertelden de betrokkenen er namelijk nagenoeg niets over. Elk aanknopingspunt zou immers de Immigratie- en inlichtingendienst IND een handvat kunnen bieden om een asielverzoek af te wijzen en de aanvrager terug te sturen. Zolang bijvoorbeeld de Chinese ambassade niet precies weet wie iemand is, neemt zij geen migranten terug. Dat doen andere landen overigens ook niet.

Inmiddels is wel meer bekend geworden over deze migratiestroom en de achtergrond van de Chinese ama's, maar sommige kwesties – zoals over toekomstmogelijkheden op de langere termijn en de terugkeermogelijkheden – zijn nog niet goed onderzocht.

Afgetapte telefoongesprekken

Soudijn is onlangs gepromoveerd op een onderzoek naar de Chinese mensensmokkel. Als sinoloog werkte hij bij de politie en hij schreef zijn dissertatie vanuit het perspectief van een criminoloog. Deze multidisciplinaire invalshoek maakte het mogelijk een aantal resterende vragen op te lossen. Hier volgt er eentje als voorbeeld: worden migranten na aankomst door de mensensmokkelaars 'achtervolgd' om hun reiskosten te voldoen? Niet volgens Soudijn, die erg overtuigend is op dit punt, waarover later meer.

Zijn onderzoeksvragen zijn duidelijk: wie zijn deze mensensmokkelaars en hoe zijn zij georganiseerd? Deze vragen gaat hij te lijf door alle gerechtelijke dossiers rond Chinese mensensmokkel in de periode tussen 1996 en eind 2003 te analyseren. Het gaat in totaal om 88 dossiers, betreffende 172 individuele smokkelaars. Soudijn had toegang tot (bijna) alle relevante documenten, inclusief afgetapte telefoongesprekken; ofwel een unieke database voor een onderzoeker! Het onderzoek is met deze vraagstelling en onderzoeksopzet gericht op de smokkelaars en niet op de gesmokkelden, de migranten.

De Dover-doden stierven anoniem, maar het drama dreunde na tot diep in Fujian, waar zij geen naamloze illegalen waren, maar vaders, zonen, dochters en zusters

De waarde van dit boek zit hem in de details en de voorbeelden. Zoals deze: mensen die betrokken waren bij de Chinese ama's hadden vaak twijfels over de geclaimde status van alleenstaande minderjarigen. Deze twijfel leidde tot felle (politieke) discussies en controversiële *body scans* (sleutelbeenonderzoek) om de minderjarigheid aan te tonen. Soudijn noteert een afgetapt gesprek van een migrant die lachend zijn ouders (in China) vertelt dat hij en zijn vriendin zich tien jaar jonger voordoen in de asielprocedure. Een andere genoteerde conversatie van smokkelaars betreft de asielprocedure: zij bespreken een 'echte' minderjarige van zeventien die daarom geschikt is voor de Nederlandse asielprocedure (relatief gunstig voor minderjarigen in de jaren '90). Het probleem is alleen dat deze jongen naar de Verenigde Staten wil, waar minderjarigen juist worden vastgezet (voor hun veiligheid). De smokkelaars wisten dit en probeerden voor deze jongen een *volwassen* paspoort te regelen.

Stoppen met klagen

Een andere intrigerende kwestie betreft de relatie tussen migranten en smokkelaars. Zijn de migranten gerekruteerd door meedogenloze mensenshandelaren, of zijn zij beter te beschouwen als klanten die zorgvuldig het beste aanbod uitzoeken? Soudijns onderzoek suggereert het laatste, met wederom een prachtig gesprek als illustratie: een migrant in Nederland belt zijn smokkelaar met de vraag hem naar Engeland of Amerika te vervoeren. Zijn vrouw in China klaagt zich namelijk om de schamele inkomsten die hij in Nederland weet te bemachtigen. De smokkelaar raadt verder reizen af en voegt eraan toe dat de mensen in China geen idee hebben van de problemen die illegale migranten in het Westen ondervinden. “Zij [uw echtgenote in China] zou zelf naar Engeland moeten gaan, dan stopt ze wel met klagen,” is het commentaar van de smokkelaar

De migratie wordt waarschijnlijk voorgeschoten met een vooruitbetaling van ongeveer tien >

Elk deel van de reis wordt georganiseerd door een zelfstandige organisatie, die de groep migranten begeleidt en ze 'doorgeeft' aan een volgende organisatie

procent. Het restant (ergens tussen de 10.000 en 30.000 euro) wordt in China betaald door familie en vrienden nadat de migrant per telefoon doorgeeft dat de reis volgens afspraak is verlopen. Tot die tijd kan de migrant gegijzeld worden of zelfs onder druk worden gezet in het geval er problemen zijn met de betaling. Afgezien hiervan heeft Soudijn weinig samenhang gevonden met andere criminele activiteiten, zoals mensenhandel, drugshandel of gedwongen prostitutie. Dit is wel opmerkelijk omdat we indertijd aannamen dat die samenhang er wel was. Soms was het bijvoorbeeld opvallend hoeveel Chinese meisjes zwanger waren bij aanmelding. Soudijn haalt een ervaren politiebeambte aan die de causaliteit omdraait. Chinese meisjes die in Nederland werken, melden zich pas bij de IND als ze zwanger zijn om zo verloskundige hulp te kunnen krijgen. Evenzo vermeldt Soudijn een casus waarbij een vrouw in ruil voor seks steeds enkele honderden dollars op haar reissom in mindering kan brengen. Soudijn is overtuigd in zijn conclusie dat deze vorm van mensensmokkel niet draait om de prostitutie. Toch kunnen we aannemen dat gegeven de situatie dat jonge mannen en vrouwen langdurig op elkaar zijn aangewezen in diffuse machtsverhoudingen, allerlei soorten van seksueel verkeer zullen voorkomen.

Onderhandse geldtransfers

Zijn bevindingen wat betreft de vraag naar 'wie de smokkelaars zijn', beperkt zich tot de constatering dat van de 172 smokkelaars er 44 niet-Chinees zijn en 13 procent vrouw (van wie sommigen overigens de organisator of baas zijn en zeker niet

de meest coulante). Het is jammer dat hij niet meer inzicht geeft in wie deze mensen zijn. Zijn resultaten met betrekking tot de vraag naar de organisatievorm zijn meer uitgewerkt. Hij concludeert dat elk deel van de reis wordt georganiseerd door een zelfstandige organisatie, die de groep migranten begeleidt om ze vervolgens 'door te geven' aan een andere organisatie verderop op de route. De financiële risico's worden daarbij ook overgedragen. De smokkelaar ontvangt immers pas zijn geld na aankomst in het land van bestemming. Helaas heeft Soudijn deze onderhandse geldelijke transfers niet verder onderzocht. Verscheidene organisaties werken zowel samen als apart in een regio. Als de politie erin slaagt een organisatie op te rollen, neemt een ander het gewoon over. De cohesie van deze verschillende organisaties is een werkelijk nieuwe en zeer interessante bevinding van zijn onderzoek.

In zijn conclusie gaat hij in op de mogelijkheden van grenscontrole en de karakteristieken van de migrant, die 'geen slachtoffers zijn, maar die bewust gebruikmaken van de diensten van een smokkelaar met de bedoeling naar een bepaalde plaats van bestemming te reizen'. Dit is vast zo, maar de achtergrond van de migrant betreft niet zijn vraagstelling en een dergelijke conclusie vereist een andere onderzoeksopzet. Afgezien hiervan is het een interessant boek voor iedereen die geïnteresseerd is in mensensmokkel omdat het inzicht geeft in de organisatie van de smokkelaar. 友

Melvin R.J. Soudijn, *Chinese Human Smuggling in Transit*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2006, 164 pag., € 27,- ISBN 90-5454-691-3

AcupunctuurHBO.nl

明雅圖書公司
MING YA CHINESE BOEKHANDEL

Geldersekade 105
1011 EM Amsterdam
www.mingyabooks.com

Tel: 020 6258330
Fax: 020 6205794
info@mingyabooks.com

HET VERHAAL ACHTER
CHINESE KARAKTERS
chinese karakters uitgelegd

HET VERHAAL ACHTER
CHINESE KARAKTERS
ISBN 90-72179-24-2 278 pag.
185 x 175 mm € 22,50

Een verzameling van strips introduceert op systematische wijze de vaakst voorkomende radicalen en de samenstelling waarin ze voorkomen, samen met karakters waarmee ze verwant zijn of waarmee ze in verband worden gebracht.

鸟 (鳥) niǎo vogel

Verkrijgbaar bij Ming Ya of uw boekhandel

Al uw online
China-informatie en
China-inkopen

www.geledraak.nl
& www.zaiton.nl

China Nu zoekt een
nieuw redactielid
en een
PR-medewerker.

China-nu@vnc-china.nl